

ÚTMUTATÓ

hallgatók számára a szakdolgozatok és egyéb hallgatói munkák készítése során a szerzői jogi és titokvédelmi szabályok megtartásához (2023)

Szerzői jog

Szakdolgozatod saját, új, önállóan megalkotott műved, de annak készítése során indokolt esetben használhatsz fel másoktól származó tartalmakat is. Segítünk, hogyan tedd!

I. Milyen tartalmak szerzői jogilag védettek?

Az egyéni, eredeti jellegű irodalmi, tudományos és művészeti alkotások, valamint a felhasználásukhoz kapcsolódó, ún. szomszédos jogi teljesítmények (pl. művészi előadások), színvonalától függetlenül. Ha más által létrehozott tartalmat (akár abból egy részletet) használ fel a saját művedben, például egy tanulmányt, cikket, verset, ábrát, grafikát, térképet, fotót, videót, zenemű-, vagy filmrészletet, építészeti tervet vagy szoftvert, akkor abból érdemes kiindulni, hogy szerzői jog által védett alkotással van dolgod. A szerzői művek keletkezésüktől fogva jogi oltalom alatt állnak, ehhez nem szükséges őket nyilvántartásba venni és nem számít az sem, hogy a szerző pl. a C (copyright) jellel vagy más módon felhívta-e a figyelmet a tartalom védettségére.

Eleve nem állnak szerzői jogi védelem alatt többek között a jogszabályok, bírósági határozatok, matematikai műveletek, a népdalok (ugyanakkor ezek előadásai, illetve a népművészeti ihletésű művek már igen), a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló tények vagy napi hírek, egy cég éves beszámolója és az ötletek, elvek, eljárások sem.

Közkinccsé váltak, azaz már megszűnt az oltalmuk azoknak a műveknek, amelyek tekintetében a szerzői jogi védelem ideje – a szerző halálát követő év első napjától számított 70 éves időtartam – lejárt (ha a műnek több szerzője van, akkor az utolsóként elhunyt szerzőtárs halálának időpontját kell figyelembe venni, fordítások esetén pedig ezt a fordítóra nézve is ellenőrizni szükséges).

II. Hogyan lehet felhasználni e védett tartalmakat?

Főszabályként **írásbeli engedéllyel** (ld. IV. pont), de ez a szerzői jogi törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel engedély nélkül is lehetséges (ld. III. pont).

III. Mikor nem kell a szerzőtől engedélyt kérnem?

Ha a szerzői mű **védelmi ideje lejárt**, azaz közkinccsé vált, bármilyen felhasználási mód engedélyezett hozzájárulás nélkül, díjtalanul.

A védelmi idő alatt is kivételek az ún. **szabad felhasználás** esetei, amikor különféle célok érdekében a szerzői jogi törvény – körülírt feltételekkel – a szerzői jogi jogosult engedélye nélkül megengedi a felhasználást. **Legfontosabb ezek közül az idézés:** ekkor

- a mű részletét használod fel
- a dolgozatod jellege és célja által indokolt terjedelemben,
- az eredetihez híven (pontosan azonos szöveggel),
- a saját és az idézett szöveget felismerhetően elkülönítve (idézőjel),
- a forrás valamint a szerző (és fordító) feltüntetésével.

- Lényeges az is, hogy csak már nyilvánosságra hozott és jogszerűen megszerzett műből lehetséges engedély nélkül idézni, azaz ha a dolgozatodhoz mástól kapsz olyan tartalmat, amelyet nem hozott még nyilvánosságra, akkor ehhez a megfelelő hivatkozás mellett szerzői engedély szükséges.
- Az idézés, hivatkozás pontos módjára megvannak a tudományterületenként használt formátumok, amelyekről témavezetődnél tudsz tájékozódni.
- Képző-, fotó- és iparművészeti alkotások esetében nem megengedett idézés címén a műrészlet felhasználása, itt mindig szerzői engedély kell.

A szó szerinti idézés mellett a **tartalmi idézésről** (más gondolatainak nem szó szerinti összefoglalásáról, átiratáról) is fontos szót ejteni: ez ugyan nem a szerzői jog, hanem a hivatkozás tudományos szabályai felől közelítendő, de a pontos forráskezelés ezen átvételi forma esetében is egyenrangúan fontos kérdés a szakdolgozatod szabályos elkészítéséhez.

Mind az idézés, mind a tartalmi hivatkozás esetén figyelemmel kell lenned karod és/vagy szakod szakdolgozati követelményeiben foglalt idézési, hivatkozási és szakirodalom-kezelési szabályokra!

Érdemes megemlíteni a **Creative Commons licencek** alatt közzétett tartalmakat. Ezek általában díjmentesen újrafelhasználhatók, de követelmény az alkotó feltüntetése, és a licenc pontos típusát ellenőrizve megtudható, hogy milyen egyéb korlátozások betartása mellett mentesülünk a szerző külön engedélyének megszerzése alól. (Ilyen licenc alapján felhasznált tartalom esetén dolgozatodban képaláírásként, lábjegyzetként utalhatsz a licenc típusára, pl. CC BY-SA 4.0, ekkor az engedély megszerzéséről külön dokumentumot nem kell a Neptunba feltöltened).

Hangsúlyozni kell, hogy a **forrásmegjelölés alapvető fontosságú minden, nem tőled származó tartalom esetében attól függetlenül, hogy az tudományos publikáció-e, és attól is, hogy szerzői jogilag védett tartalomnak minősül-e vagy sem** (pl. közkinccsé vált művek, honlaptartalmak, konferenciaelőadások, gép, szoftver generálta tartalmak).

IV. Ha a felhasználás engedélyköteles, hogyan és kitől kell engedélyt kérnem?

Az engedélyezésnek két alapvető útja van:

- az egyéni engedély, amikor közvetlenül a szerzőhöz kell fordulni,
- bizonyos – elsősorban tömeges felhasználású – művek (pl. zeneszámok) esetén közös jogkezelő szervezetek engedélyét kell kérni, amelyért a szerző akár jogdíjat is kérhet. A jogkezelő szervezetek elérhetősége, műtípusok szerinti bontásban is, az alábbi oldalon található: <http://kjk.sztneh.gov.hu>

A szerző, illetve helyette engedélyezésre jogosult személyét érintően vannak speciális esetek:

- halála esetén örököséhez kell fordulni,
- fordítások (más átdolgozások) esetén mind a szerző, mind a fordító engedélye szükséges,
- többszerzős közös művek esetén minden szerzőtársé (de összekapcsolt művek, pl. zenés színpadi művek esetén, ahol az egyes szerzők alkotásai önállóan is felhasználhatók, az egyes részek vonatkozásában elég az érintett társszerző engedélye)
- gyűjteményes művek (pl. antológia) egészére a szerkesztőt, részére az egyes szerzőket illeti meg az engedélyezési jog,
- egyes esetekben más, az alkotásban nem résztvevő személy adhatja majd meg az engedélyt, aki a szerzőtől a felhasználás kizárólagos engedélyezésének jogát már megszerezte, ilyen lehet pl. a munkáltató vagy a kiadó (de a névfeltüntetés elmulasztása vagy a mű eltorzítása ellen minden esetben maga a szerző is felléphet),

- ha a szerző felkutatása nem járt sikerrel, mert személye ismeretlen, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, akkor az ún. árva művekre vonatkozó eljárásban a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala adhat engedélyt.

Az engedély kérésekor pontosan azonosítani kell a felhasználni kívánt művet (szerző, cím, műtípus, megjelenés helye, esetleg azonosító kód, pl. DOI révén, illetve képek esetén akár a képnek az engedélyszövegbe illesztésével), és érdemes tisztázni a felhasználás célját, módját és ingyenességét. Az engedélyt kérheted a tájékoztató mellett közzétett nyomtatványon¹ is, és azt a dolgozatod mellé fel kell töltened a Neptunba.

Üzleti és egyéb titok

A Hallgatói Követelményrendszer fontos szabálya, hogy a szakdolgozat **csak indokolt esetben tartalmazhat olyan adatot, amely a titkosítására okot ad.** Ha a szakdolgozat a titkosításra okot adó adat nélkül is értelmezhető, illetve elkészíthető, akkor ilyen adat nem használható.

Azt javasoljuk, hogy ha cégnél, más szervezetnél, annak tevékenységével összefüggésben írod a dolgozatodat, akkor **előre egyeztesd, hogy milyen információk esetén járulnak hozzá azok dolgozatodban való felhasználásához,** figyelemmel a szakdolgozatok online elérhetőségére is. Ha bizonyos adatokat üzleti vagy egyéb titoknak minősítenek és csak titoktartás mellett adnak át, akkor témavezetőddel egyeztesd a felhasználás lehetséges módjait, így pl., hogy az **adatok megváltoztathatók-e** úgy, hogy az üzleti vagy egyéb titkot² már ne sértsen, de a dolgozat céljának is megfeleljen. Ha ilyen lehetőség nincsen, akkor témavezetődnél kell a titkosítást kezdeményezned.

Fontos! Az útmutató mellett elérhető³ nyilatkozatminta használatával be tudod szerezni a jogosulttól az információk szakdolgozatodban való megjelenítéséhez szükséges hozzájárulást (pl. az érintett cégtől üzleti titokra, bejelentés alatt álló szabadalomra vonatkozóan), jelölve, hogy a dolgozat nyilvánosságát is elfogadják-e, vagy csak a titkos kezelés esetére adnak engedélyt.

Minden esetben elfogadható a titok felhasználását engedélyezni jogosulttól származó más formátumú nyilatkozat is, ha az megjelöli az engedélyező jogosultat, a titok típusát, az átadott információk körének, jellegének (pl. reklámkampány sikerességére, értékesítési csatornákra vagy fejlesztés alatt álló szolgáltatásra vonatkozó adatok) megjelölését és azt, hogy a felhasználási engedély nyilvános vagy titkos kezelésre szól.

Egyéb titokfajták esetén a minta megfelelően alkalmazható, de **a személyes adatokra vonatkozóan külön tájékoztatót és iratmintákat tettünk közzé!**

*

Fontos! A tartalomfelhasználás szabályainak megsértése esetén nemcsak az ezzel kapcsolatban esetlegesen támasztott igényekért terhel téged a felelősség, hanem az az Egyetem által is szankcionált fegyelmi vétség lehet!

---

¹ <https://www.elte.hu/oktatas/szakdolgozat>

² Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos – egészben, vagy elemeinek összességüként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető –, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja. A HKR lehetőséget ad egyéb titokfajták, pl. minősített adatok felhasználására is, a vonatkozó engedélyek beszerzése esetén.

³ <https://www.elte.hu/oktatas/szakdolgozat>